

debatt@klassekampen.no

KRONIKK
& DEBATTGi keiseren hva keiserens
er, for eksempel nye klær.

HAUK

DAGENS SUKK

Det er enighet om at «noe» må gjøres med finansnæringen. Men hva?

Finanskrisens årsaker

Maria Walberg

KRON OG
MYNT

«Aldri har så få gjort så mye ugagn for så mange», sa finansminister Sigbjørn Johnsen på Samfunnsøkonomenes valutaseminar på Lysebu i begynnelsen av februar. Temaet var finanskrise. Hvordan forhindre at det skjer igjen?

Det er stor enighet, både i Norge og internasjonalt, om at «noe» må gjøres med finanssektoren». Graden av enighet synker imidlertid raskt jo mer konkret man er om hva dette «noe» skal være. Dette er i ferd med å forsinke en nødvendig reform av finanssystemet og er en trussel mot de grunnleggende endringene som må til for å unngå at det samme skjer igjen. Som Paul Volcker, tidligere sentralbanksjef i USA, sa til en forsamling politikere, akademikere og toppfolk i finansnæringen på et møte i London i desember: «Våkne opp, mine herrer. Deres reaksjon er inadegvat».

Et hovedproblem er at finansmarkedene har vært innrettet sånn at folk i finanssektoren har blitt oppmuntret til å motarbeide fellesskapsinteressene. Problemet kan konkretiseres ned til tre utfordringer som må stå sentralt i utformingen av nye reguleringer for finanssektoren.

For det første er finansmarkedene preget av det som på økonomispråket kalles asymmetri i insentivstrukturen. Dersom investeringene viser seg å være lønnsomme, har folk i finanssektoren tatt ut skyhøye bonuser og tjent store penger, men de har ikke blitt straffet tilsvarende dersom det er tap knyttet til investeringene. Hvis det skulle vise seg å gå virkelig ille, har myndighetene i mange land kommet ilende til for å redde finansinstitusjonen, hvis den bare er stor nok. Dette gir inspirasjon til folk i finanssektoren til å ta altfor høy risiko når de velger hvor pengene skal plasseres, og også til å skjule den faktiske risikoen for pengenes eiere. Såkalte finansgenier har utvist stor kreativitet i utformingen av nye finansprodukter der risikoen knyttet til investeringen er vanskelig å få oversikt over. I Norge ble vi kjent med denne metoden i den såkalte Terra-saken.

For det andre har finanssektoren reagert medsyklisk på svingninger i økonomien. Det innebærer at når økonomien er inne i en god periode, så stiger prisene på verdipapirene, bankenes egenkapital vokser, derfor låner de ut mer penger, oppgangen forsterkes, prisene øker igjen og så videre. Med

SKARPE HODER? Krav om reguleringer av finanssektoren har fått bransjen til å bekymre seg for ikke å tiltrekke seg «de skarpeste hodene». Det er vår absolutt minste bekymring i tida som kommer, skriver Maria Walberg.

FOTO: AFP/SCANPIX

andre ord: Det kan dannes såkalte bobler. I motsatt fall vil bankene kunne forsterke en nedgang i økonomien ved å stramme inn på utlånene samtidig som verdipapirprisene synker.

For det tredje er finanssektoren i dag altfor uoversiktlig og det er for lett å snike seg unna reguleringer med nye «kreative løsninger».

I Norge har heldigvis finanssektoren ikke fått løpe like fritt som i flere andre land. Det er likevel behov for nye reguleringer i Norge, men det er også

«Finansfolk har blitt oppmuntret til å motarbeide fellesskapsinteressene»

viktig for oss at det gjennomføres en grunnleggende reform av finanssystemet i for eksempel USA. Løsningene må koordineres internasjonalt. Dette betyr ikke «vi må vente og se hva som skjer internasjonalt». Som nobelprisvinner Joseph Stiglitz påpekte i Financial Times for en uke siden: «Gitt vanskelighetene med å oppnå global koordinering kan det å insistere på en slik koordinering være oppskriften på paralysering – akkurat det bankfolkene som ikke vil ha reguleringer ønsker.»

Det er mange endringer som må til, og heldigvis er det flere gode forslag på bordet. Det må settes av mer ressurser til

overvåking av finansvesenet og hullene i regelverk må tettes. Dette innebærer blant annet en forsterket innsats mot skatteparadiser. Skatteparadiser underminerer reguleringene av finansmarkedet og bidrar til mer uoversiktlige finansielle produkter på grunn av alt hemmeligholdet. Det er foreslått nye regnskapsregler og nye krav til bankenes egenkapital. Det er foreslått å innføre en skatt på finanstransaksjoner. Dette vil ha en regulerende effekt, men også gjøre transaksjonene sporbare og gi staten inntekter som kan bidra til

omfordeling. Det er dessuten foreslått omfattende endringer av bonussystemene i finanssektoren. For å nevne noe.

Det er ikke alle som omfavner disse

endringene. Når det gjelder sistnevnte forslag, er deler av bransjen nå svært bekymret for at de ikke lenger vil klare å tiltrekke seg «de skarpeste hodene» til å lede finanshusene rundt om i verden.

Med tanke på hva disse geniene har stelt i stand de siste årene tør jeg påstå at dette er vår absolutt minste bekymring i tida som kommer.

Maria Walberg,
samfunnsøkonom og rådgiver i LO

Økonomene Ali Esbati, Morten Jerven, Erik S. Reinert, Rune Skarstein og Maria Walberg skriver onsdager i Klassekampen. Radikalt økonominettverk finner du på www.økonominettverket.no.

PÅ TEPPE

Gulljakten

En OL-interessert leser har stusset litt over at de kvinnelige ishockeyspillerne får **to minutters utvisning for hooking**.

Det er **andre regler** i Canada, tydeligvis.

Gulljakten - spesial

Spalten har dessverre ikke plass til alle bidragene som er skjenket av en mengde mennesker, i absolutt alle medier,

etter at **de norske mennene på 15 kilometer langrenn** havnet langt ned på resultatlistene, så vi må nøye oss med følgende forbillidige intervjueskvens med **sportssjef Åge Skinstad** på dagbladet.no:

Db.no: - Hva er forklaringen?

Skinstad: - Den umiddelbare forklaringen er at de andre har gått mye fortere.

Vi kan ikke få gjentatt det ofte nok: Hvordan skulle vi skjont noe av verden rundt oss uten pressen?

Nyhetsjakten

«I år blir det **sokker i sandalene**», skriver det samme **Dagbladet.no**.

Ja, de får gjøre som de vil.

Fagmann

Den kjente meningsmaskin **Asle Toje** beskylder på bilaget debattsida Jan Hårstad for å skrive **eplekjekke** innlegg.

Hør etter, for dette er en **ekspertuttalelse**.

Gode navn

Ringnes stanser salget av **vørterøl**, fordi det i en flaske er oppdagget forekomster av **pils**.

Dette opplyser informasjonssjef **Nicolay Bruusgaard**.

teppet@klassekampen.no

Forklarer

Førirrer